

Mezhepler Nasıl Ortaya Çıktı? Nasıl Mezhep Kurulur? “Okuyan Mezhebi” Kuruyoruz

ateistlerecevap.org/2018/11/mezhepler-nasil-ortaya-cikti-nasil-mezhep-kurulur-okuyan-mezhebi-kuruyoruz.html

Hazırlayan: www.ateistlerecevap.org

10 Kasım 2018

Mezheplerin Ortaya Çıkış Süreci Nasıldı? Mezhepler Nasıl Kuruldu? “Okuyan Mezhebi” Kuruyoruz

Uzun bir süredir hazırlamak istediğim bir yazıyı, değinmek istediğim bir konuyu sizlere sunmak istedim. Konumuz “**Mezhep nedir? Nasıl Ortaya Çıktı? Nasıl Mezhep Kurulur?**”. Evet bugün sizlerle bir mezhep kuracağız ve adını “**Okuyan Mezhebi**” koyacağız tabi bunu yaparken diğer mezhepler nasıl ortaya çıktıysa ismi nasıl “Hanefi, Şafii, Hanbeli, Maliki...” mezhebi olduysa o şekilde yapacağız sıkmadan bir sürü kaynak içerisinde boğmadan anlatmaya çalışacağım. Rabbim bana razı olacağı şekilde düzgünce anlatmayı, size de razı olacağı düzgünce anlayabileceğiniz bir şekilde anlamayı nasip etsin, amin.

Öncelikle bizim (ehlisünnetin) dinen kabul ettiğimiz kaynakları paylaşalım

İslâm’da dinî hükümlerin iki kaynağı vardır: *Kitap* ve *sünnet*. Bu ikisinden **sonra** müracaat edilecek **kıyas** ve **icma** da esas itibarıyla, yine bu iki kaynağa bağlıdır. Bunların dördüne birden “**dört usul, dört şer’î delil**” adı verilir. Bütün dinî hükümler bu dört delilden çıkarıldığı için, bunlara dayanır. Bu dört delil sırasıyla şöyledir:

1. Kitap:

Kitaptan maksat Kur'ân-ı Kerim'dir. İslâm dininin en esaslı kaynağı olan yüce kitabımız Allah tarafından nasıl indirilmişse öylece muhafaza edilmiş, bir harfi dahi değişmemiştir. Çünkü, onun muhafazasını yüce kelâmın sahibi Cenab-ı Hak üzerine almış ve korumuştur. İşte dinî bir meselede ilk müracaat edilecek kaynak Kur'ân-ı Kerim'dir.

2. Sünnet:

Sünnetten maksat, Resul-i Ekrem Efendimizin (a.s.m.) mübarek sözleri, işleri ve görüp de men etmeyerek sükût buyurdıkları halleridir. Sünnet olarak tarif edilen Peygamberimizin (asm) bu hallerine aynı zamanda hadis denir.

Sahabiler, Kur'ân'da yer alan dinî hükümlerin tafsilatıyla ilgili binlerce hadisi ezberleyip muhafaza ederek kendilerinden sonra gelen ve "**Tâbiîn**" denilen ikinci nesle nakletmişlerdir. İlk olarak Hicrî 101 tarihinde Ömer bin Abdülaziz'in gayretleriyle dinî hükümlerin tafsilati ile ilgili dört bin kadar hadis-i şerif toplanmıştır. Kur'ân-ı Kerim'den sonra sünnet dinî hükümlerin tesbitinde çok esaslı bir yer tutmaktadır.

3. Kıyas:

Bir meselede sabit olan bir hükmün benzerini, diğer bir meselede içtihad sonunda açığa çıkarmaktır. Diğer bir ifade ile, **kitap, sünnet** veya **icma** ile sabit olan bir meseledeki hükmü, aynı sebep, aynı hikmete dayanan başka benzer bir meselede tatbik etmektir. **Kıyası, ancak müçtehid derecesindeki bir âlim yapabilir.**

4. İcma:

İcma, bir (aynı) asırda yaşayan İslâm müctehidlerinin, bir meseledeki dinî hüküm hakkında ittifak etmeleridir. Buna göre kitap ve sünnette, hakkında bir nas bulunmayan bir meselede müçtehidlerin içtihad ederek verdikleri hükümlerde ittifak meydana gelirse, bu hüküm "**icma-i ümmet**"le sabit olmuş demektir. Hakkında icma olan bir mesele, artık kuvvetli bir mesele haline gelmiş demektir. Dedikten sonra devam edelim.

Peygamber Efendimiz (sav) yaşarken Müslümanlar (sahabe efendilerimiz) anlaşmazlığa düştüklerinde, anlamadıkları bir yer olduğunda Nisa Suresi 59. ayette ve Nahl Suresi 44. ayette

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre (idarecilere) de. Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resûlüne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir."

"(O peygamberleri) apaçık belgeler ve kitaplarla gönderdik. İnsanlara, kendilerine indirileni **açıklaman** ve onların da (üzerinde) düşünmeleri için sana bu Kur'an'ı indirdik."

Allah'ın da buyurduğu gibi yaparak meseleyi Peygamber Efendimize sunar ve sorunlarına bir çözüm bulurlardı. Kur'an ayetlerini okur anlaşılmayan bir yer olduğunda yine ona gider ondan görüş alırlardı ve sonuç olarak mesele çözüme kavuşurdu. İslam'ın daha yeni yeni genişlemeye başladığı zamanlarda bu şekildeydi fakat sonraları İslam'ın büyümesi ve daha farklı coğrafyalara yayılması sebebiyle İslam'ı anlatacak, İslam'i meselelerde halkı bilgilendirecek kişilerin sahabelerin o bölgelere gitmesi zorunluluğu ortaya çıktı. Çünkü İslam genişliyor ve farklı farklı bölgelere yayılıyordu Peygamber Efendimiz (sav) de bizatihi

tüm bölgelerde bulunamadığı için İslam'ı anlatması için o bölgelerde ortaya çıkan sorunların çözümü için o bölgelere her biri bir kitap hükmünde olan sahabe efendilerimizi yolladı. Meselâ, Hz. Ali ile Abdullah bin Mes'ut Kûfe'de, Enes bin Malik ile Ebû Musa el-Eş'arî Basra'da, Abdullah bin Ömer ile Zeyd bin Sâbit Medine'de yüzlerce talebe yetiştirdiler. Sahabîlerin yetiştirdiği bu talebelere "**Tâbiîn**" denmektedir. Resulullah (asm)'ın bıraktığı ilim mirası bu nesle intikal etti. Bunların içinde içtihad edebilecek seviyeye gelmiş pek çok âlim vardı. Meselâ, İbrahim en-Nehâî, Hasan el-Basrî, Tâvus bin Kaysan bunlardan birkaçıdır.

Peygamber Efendimiz (as), sahabilerin âlim ve fakihlerinden Muâz bin Cebel'i (r.a.) Yemen'e hâkim olarak tayin ettiğinde ona sordu:

"Oraya vardığın vakit ne ile hükmedeceksin? Sana bir şey sorulduğu yahut bir dâvâcı geldiğinde o müşkülü nasıl halledeceksin?"

Muâz: "*Allah'ın kitabı Kur'ân ile.*"

Resulullah: "**Kitapta bulamazsan?**"

Muaz: "*Resullullahın sünnetiyle.*"

Resulullah: "*Onda da bulamazsan?*"

Muaz: "*Onda da bulamazsam kendi içtihadımla hükmederim.*"

Bunun üzerine Resul-i Ekrem Efendimiz, "**Allah'a hamd olsun ki, peygamberlerin elçisini {Muâz'ı}, peygamberlerinin razı olduğu şeye muvaffak buyurmuştur.**" diyerek Muaz'ın bu sözlerinden dolayı memnuniyetini dile getirdi. (*Tirmizî, Ahkâm: 3; Ebû Dâvud, Akdiyye: 11; İbni Mâce, Menâsik: 38.*)

Burada çok önemli bir şeyin dikkatimizi çekmesi lazım ilk kaynağımız ilk bakacağımız yer "Kur'an" eğer bir mesele Kur'an da ihtilafa yer bırakmayacak şekilde mutlak bir şekilde açıklanmışsa biz bunu uygularız eğer Kur'an da yoksa sünnete bakarız eğer sünnete de kesin bir dil ile belirtilmemiş ise bu defa yine Kur'an ve Sünnet baz alınarak (müçtehidlerimiz) içtihad ederler. (***İbadet ve muamelatla ilgili bir hükmü dinî delilinden çıkarmak için güç sarfetmeye içtihad denir. Bu hükümleri delillerinden çıkaran âlime de müçtehid adı verilir. Müçtehid, Kur'ân, sünnet ve İslâm hukuku ile ilgili bütün meselelerde tam bir bilgi sahibi olmalıdır.***)

Az önce de belirtmiştim Sahabîler bazı beldelere yerleşerek ilim ve irfanlarıyla İslâma hizmet ettiler yüzlerce talebe yetiştirdiler. Sahabîlerin yetiştirdiği bu talebelere "**Tâbiîn**" denmektedir. Resulullah (asm)'ın bıraktığı ilim mirası bu nesle intikal etti. Bunların içinde içtihad edebilecek seviyeye gelmiş pek çok âlim vardı. Meselâ, İbrahim en-Nehâî, Hasan el-Basrî, Tâvus bin Kaysan bunlardan birkaçıdır.

Tâbiîn, sahabîlerin rivayet ettikleri hadisleri ve onların içtihadlarını derleyip bir araya topladılar. Bunun yanı sıra hakkında âyet, hadis ve sahabîlerin içtihadının mevcut olmadığı meselelerde kendileri de içtihadta bulundular. Çevrelerinde halkalanan talebeleri yetiştirmeye gayret ettiler. İslâm hukukunun temelini kurma, karşılaşılan yeni meseleleri enine boyuna inceleyip hükümlerini açıklama hususunda talebelerine rehberlik ettiler. Bu nesle de "**Tebe-i Tâbiîn**" adı verilmektedir. **İmam-ı Âzam, İmam-ı Malik, İmam-ı Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, Süfyan-ı Sevrî, Süfyan bin Uyeyne** bu neslin meşhurlarındandır. Bu zatların içinden, meselâ İmam-ı Âzam Sahabîlerden bir kısmını görmüşse de, ilmî hüviyeti itibarıyla Tebe-i Tâbiîne dahildir.

İşte fikhî mezheplerin ortaya çıkışı bu zamana rastlar. Tebe-i Tâbiîn imamları, sahabenin ve tâbiînin içtihadlarını topladılar. İhtiyaç oldukça kendileri de birçok meselede içtihadta bulundular. Müslümanların karşılaşmış olduğu binlerce meselede fikrî çalışmalar yapıp belli esaslar koydular. Bu zatlar çeşitli şehirlerde ikamet ediyorlardı, ilmî çalışmalarını buldukları beldede yapıyorlardı.

Diğer taraftan her birinin fetva metodu da farklıydı. Bazısı sadece Kur'ân ve sünneti esas alıyor, bazısı bunların yanında kıyası kabul ediyor; bir kısmı Kur'ân, sünnet ve sahabenin icmâi ışığında kendi reyile fetva veriyordu. Bir kısmı da bulunduğu bölgenin örf ve âdetlerini dikkate alıyordu. Bu çeşit içtihad ve fetvalar Müslümanların dinî yaşayışını iyice rahatlatmıştı.

Müçtehidlerin bu içtihadları İslâmın temel esaslarında olmayıp ikinci derece fer'î meseleler üzerinde yapılıyordu. Zamanla aynı meselede birtakım farklı içtihadlar ve izahlar ortaya çıktı. Müslümanlar ise kendi bölgelerinde yaşayan müçtehidin içtihadını kabul ediyor, ibadet ve muamelat hayatını ona göre yapıyordu. Meseleyi biraz daha somutlaştırarak devam edelim.

Örneğin Irak bölgesinde İmamı Azam Ebu Hanife efendimiz vardı ve dini konuda ihtisası, eğitimi, bilgisi vardı. Halk İslami bir konuda bir yol bulamayınca ya da bir mesele olduğunda ona başvururlardı buda gayet doğal bir şey çünkü herkesin her şeyi bilmesi mümkün değil herkes Kur'an hafızı olamaz ya da herkes Peygamber Efendimizin hadislerini, sünnetini tamamiyle bilemez o yüzden bu meselelerde işin erbabına bilenine danışılır. Günümüzde de bu durum böyledir herkes doktor olamaz, herkes mühendis olamaz vs.. doktor mühendisin işini detaylıca bilmez mühendiste doktorun, mühendisin sağlık ile ilgili bir sıkıntısı olduğunda doktora başvurur ya da doktor başka bir meselede mühendise...

Halk dini konuda ona danışır o da Kur'an'ı ve Sünneti baz alarak, kaynak kabul ederek hüküm verirdi. Başka bir bölgedeki başka bir imam da örneğin (**İmam-ı Malik, İmam-ı Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, Süfyan-ı Sevrî, Süfyan bin Uyeyne**) başka bir hüküm verirdi.

Peki bunların kaynakları aynı olmasına rağmen nasıl farklı görüşler ortaya çıkıyordu?

Bunun en temel sebebi Kur'an'ın dil yapısıdır. Arapça çok zengin bir dildir aynı kelime bir çok farklı manaya gelirdi bir cümleden bir çok farklı mana çıkarılabiliyor aynı iki tane imam aynı ayeti okuyup farklı hükümler çıkarabiliyordu ikisininde kaynağı aynı ama cümle içinde ki kelimelerin anlam farklılığından dolayı farklı hükümler ortaya çıkabiliyordu bunları biraz örneklendirelim;

1. Örnek

Namazın farz olduğunda bütün mezhepler ittifak halindedirler. Namaz için abdest almanın farzıyetinde de bütün mezhepler müttefiktirler. Bu abdestin içinde başa meshedilmesinde de, keza bütün mezhebler müttefiktirler. Ayrılık, sadece bu meshin şekli ve miktarı gibi temel olmayan hususlardadır, mesihite değildir. Meselâ:

1. İmam-ı Mâlik ve Ahmed bin Hanbel, başa meshedilirken tamamının meshedilmesini zaru rî görmüşlerdir.
2. Ebû Hanîfe ise, tamamı değil dörtte biri de olsa kâfidir, demiştir.
3. İmam-ı Şâfiî de birkaç kıla bile meshedilmesi kifayet eder kanaatine varmıştır.

İmamların bu ayrılığına bakan bâzıları diyorlar ki:

– Madem ki âyet bir, hadîs bir, teferruatta da olsa bu ayrılık olmamalıydı. Böyle diyenlerin kimi bilemediklerinden iyi niyetle böyle düşünmekte. Kimi de inançlarını iyice zayıflatıp şüphe kuyularına düştükleri için, tahrip ve yıkıntı meydana getirmek kasdıyla böyle konuşmaktalar. Halbuki ne iyi niyetlilerin böyle bir vesveseye kapılmalarına sebep var, ne de kötü niyetlilerin düştükleri vesvese kuyusundan böyle bir yıkıntı meydana getirmeleri mümkün. Şöyle ki: Dillerin en zengin ve en olgunu arabçadır. Arab lisanında sadece (Ceale) kelimesi 15 mânâya geldiği gibi, harfler de böyle şümûllü ve zengin mânâlara gelir. Meselâ: Türkçede (B) harfinin kendi başına bir mânâsı yoktur. Ama Arabça`da ise (B) harfinin de kendi başına mânâları vardır. Hangi kelimenin başına (B) harfi gelirse kelimenin istikametine te`sir eder, mânâsına müessir olur. İsterseniz buyurun (B) harfinin geldiği mânâlara bir göz atalım:

1 – B, sa dece kelimeyi güzelleştirmek için gelir, mânâsı olmaz.

2 – B, “bâzı” mânâsına gelir.

3 – B, “bitiştirmek” mânâsına gelir. İşte bu mânâlara şâmil olan (B) harfini Rabbimiz “başınıza meshediniz” emrini verdiği âyetindeki “rüûsiküm” kelimesinin başına koyarak “Birüûsiküm” buyurmuştur. Demek ki Rabbimizin “başınıza meshediniz” emrinden muradı, (B) harfinin şâmil olduğu mânâlara da şâmindir. İşte bu şümûl hikmetinden dolayıdır ki,

İmam-ı Ahmed`le İmam-ı Mâlik:

– Başa meshederken başın tamamı meshedilmelidir. Zira buradaki (B) harfi, kelimeyi güzelleştirmek için gelmiş olan zâid (B) dir. Kendi başına mânâsı yoktur, der.

Ebû Hanîfe ise:

– Bu (B) bâzı mânâsına gelen B`dir. Başın bâzısına meshedilse de kâfi gelir, der.

İmam-ı Şâfiî de:

– Bu (B) bitiştirmek mânâsına gelen B`dir. Sadece elin başa bitişmesi, birkaç kıla bile değmesi kifayet eder, mesih tamam olur, der.

O halde gerçek böyle iken, kim hangi ictihad sahibini hatâ ile itham edebilir, mezheplerin teferruattaki bu ayrılığının dinde ayrılık mânâsına geldiğini iddia edebilir. Kelimeyi gönderen Rabbimizdir. Başına (B) harfini koyarak telâffuz buyuran yine Rabbimizdir. Huzûr-u İlâhî de bu müctehidlerden her biri:

– Yâ Rab, senin mukaddes kelâmındaki harflerden anladığımız mânâları tercih edip ortaya koyduk, deyince mes`ûl mü olurlar? Rabbimizin:

– Benim muradım da bu idi, demeyeceği ne ile bellidir? Bir anne oğullarına yazdığı mektubunda bana (MEYVE) getirin dese, oğullardan biri elma, diğeri portakal, bir başkası muz, dördüncüsü de şeftali alıp getirselere, bunların dördü de annenin isteğini yerine getirmiş olmaz mı? Çünkü (MEYVE) kelimesi bunların hepsine de şâmindir. Herkes kendine göre ictihad edip annesinin o meyveyi kasedtiğini tahmin etmiştir. Hepsini de annesine itâat etmiş evlât sevabını alacaklardır. Bunlar suçlanabilir mi?

2. Örnek

Âli İmran suresi 97. ayette şöyle buyrulmuş: “Oraya (Kâbe’ye) giren emin olur.”

İmam-ı Âzam Hazretlerine göre, şer’an öldürülmesi gereken bir kimse Harem-i Şerif’e sığınsa kendisine dokunulmaz ve orada ceza uygulanmaz. Sadece ona yiyecek ve içecek verilmeyerek oradan çıkmaya mecbur edilir ve çıkınca kısas yapılır.

İmam Şafi Hazretlerine göre ise Kâbe’ye sığınan oradan çıkmazsa çıkması için beklenmez, orada kısas edilir.

Yine fıkıh ilmini ve ezelf kelamın mahiyetini bilmeyenleri şaşırtacak bir durum!

Aynı meselede iki farklı hüküm! Hâlbuki kişi İlahî kelamın mahiyetini bilseydi bu farklı hükümlerin son derece normal ve ezelf kelamın bir hususiyeti olduğunu anlayacaktı. Şimdi ihtilafın sebebini öğrenelim:

Ayet-i kerimede, “Kâbe’ye giren emin olur.” buyrulmuş. Buradaki “emniyet” İmam-ı Âzam’a göre, **dünyevi emniyettir** ve Kâbe’ye girenin her türlü dünyevi tehlikeden emin olması gerekmektedir. İmam-ı Âzam Hazretlerine göre, can emniyeti de bunlardan biridir. O hâlde kendisine kısas yapılması gereken bir kişi Kâbe’ye sığınsa ona dokunulmaz. Çünkü Allah-u Teâlâ kitabında Kâbe’ye girenin tehlikeden emin olması gerektiğini buyurmuştur.

İmam Şafi ise ayetteki “emniyeti” **ahiret azabından emin olmakla** tefsir etmiştir. Yani İmam Şafi’ye göre, Kâbe’ye giren dünyevi tehlikelerden değil, uhrevi tehlikelerden emin olur. Yaptığı tavaf, say ve diğer ibadetlerle kendisini Allah’a affettirir ve cehennem azabından kurtulur. Dolayısıyla İmam Şafi’ye göre, ayetin hükmü dünyaya değil, ahirete bakmaktadır. Netice olarak da kısas gereken bir kişi Kâbe’ye sığınsa çıkması emredilir, eğer çıkmazsa orada hükmü icra edilir.

Görüldüğü gibi, ayetteki “emniyetin” farklı manalara gelebilme ihtimali hükmün farklılığına sebep olmuştur. Eğer ayetteki “emniyet” dünyevi emniyet ise orada kısas yapılamaz. İmam-ı Âzam bu ihtimali tercih etmiştir. Yok, eğer ayetteki emniyet ahiretteki azaptan emin olmaksızın orada kısas yapılabilir. İmam Şafi de bu ihtimali tercih etmiştir. Ayrıca her bir mezhep imamı görüşlerine hadislerden de deliller getirmiştir. Bizler bu başlıkta sadece Ku’ran’ı anlamadaki ihtilafı işlediğimizden meselenin hadis bölümüne geçmiyoruz.

Demek “Kâbe’ye sığınan bir kimseye kısas yapıp yapılamayacağı” konusunda sadece tek bir hükmün olmasını istemek ayetin bu iki vechini bilmemekten ve Allah’ın kelamını beşer kelamı gibi tek manaya gelen bir kelam zannetmekten dolayıdır.

“Eğer bu hükümlerden hangisi doğrudur?” dersin ikiside doğrudur.

3. Örnek

Cenab-ı Hakk Nisa suresi 11. ve 12. ayetlerde miras taksiminin nasıl yapılacağını beyan buyurmuş ve taksimden önce borçların ödenmesi gerektiğini bildirmiştir. Bu ayete göre, miras taksim edilmeden önce vefat edenin borçları ödenir ve eğer varsa malının üçte birlik kısmından yaptığı vasiyeti yerine getirilir. Daha sonrada Allah’ın belirttiği şekilde kalan mal mirasçılara taksim edilir.

İmam-ı Âzam Hazretleri ayette geçen “deyn (borç)” kelimesini “kullara ait borçlar” olarak tefsir etmiştir. İmam-ı Âzam Hazretlerine göre, ölen bir kimsenin kullara ait borçları vasiyeti olmasa da mirastan çıkarılır ve alacaklılara ödenir. Ancak Allah’ın hakkı olan zekât ve hac gibi borçlar vasiyeti olmazsa mirastan çıkarılmaz. Buna göre ölü Allah’a ait hakların mirastan ödenmesini vasiyet etmez ve mirasçılar da kendi rızaları ile bu borçları ödemek istemezlerse Allah’a ait borçlar miras malından çıkarılmaz ve bu borçlar ödenmez.

İmam Şafi Hazretleri ise ayette geçen “deyn (borç)” kelimesini “hem kullara ait hem de Allah’a ait borçlar” olarak tefsir etmiştir. İmam Şafi Hazretlerine göre, ölenin vasiyeti olmasa da ödemediği zekât ve eda etmediği hac gibi Allah’a ait borçları mirastan çıkarılır. Bu hususta mirasçıların izin verip vermemesine bakılmaz.

İşte ayet-i kerimedeki “deyn” kelimesinin mutlak bırakılması ve her iki manaya da gelebilme ihtimali hükmün ihtilafına sebep olmuştur. Eğer ayette “kullara ait borçlar ödendikten sonra” ya da “hem Allaha hem de kullara ait olan borçlar ödendikten sonra” denilseydi ayet açık olduğu için ihtilaf olmazdı. **Demek ihtilafın sebebi, ayetin mutlak bırakılması ve her iki manayı da içinde cemetmesidir.** Ayrıca her bir mezhep imamı görüşlerine hadislerden de deliller getirmiştir. Ancak bizler bu başlıkta sadece Kur’an’ı anlamadaki ihtilafı işlediğimizden meselenin hadis bölümüne geçmiyoruz.

Netice olarak deriz ki, Kelam-ı Ezelînin mahiyeti anlaşıldıkça ihtilafın zaruri bir netice olduğu daha iyi kavranacaktır. Zira “vasiyet edilmediği takdirde miras malından Allah’a ait borçların çıkarılıp çıkarılmaması” hususunda sadece tek bir hükmün olmasını istemek ayetteki “deyn” kelimesinin bu iki manayı da içinde cemettiğini bilmemekten ileri gelmektedir.

(Buradan sonrasına özellikle dikkat edin çünkü ileride mezhep kurarken işimize yarayacak.)

Bu ve bunun gibi onlarca, yüzlerce örnek çıkarılabilir ve sonuç değişmeyecektir bu verdiğim örnekler sadece Kur’an ayetlerindendi bir de bunun hadis kısmı var mezhebi inkar edenlerin geneli hadisinde inkar ettiği için oraya hiç girmedim bile, bu şekilde farklı görüşlerin ortaya çıkması zaruri duruma gelmiştir.

Şimdi burada durup Mezhebin tanımını yapalım

“Mezheb, gidilen yol, benimsenen metod ve görüş demektir. Dinî mânada mezheb ise, müctehid bir âlimin fikir ve görüşlerini benimseyen insanların meydana getirdiği dinî ekollere denir. Mezhebler arasında esasta hiçbir ayrılık yoktur. Ayrılık, teferruatta, dînin özüne dokunmayan fer’î mes’elelerdedir. Ayrıca hiçbir müctehid kendi adına bir mezheb kurmak iddiasıyla ortaya çıkmamıştır. Kur’an ve hadîslerden çıkardıkları hükümlerin başkaları tarafından benimsenmesi neticesinde, kendiliğinden o müctehid adına bir mezheb teşekkül etmiştir.”

ve yazımıza devam edelim.

İmamı Azam Ebu Hanife’nin yaşadığı bölgede ki insanların binlerce kilometre öteye gidip başka bir alime fıkhî bir mesele sormayacakları için *-ki o zamanın şartlarında binlerce kilometre yol kat etmek aylar sürüyordu-* onlarda bu alanında uzman olan eğitim görmüş dini bilen birisinin görüşlerini, fetvalarını kabul edip uygulamaya başladılar. Başka bölgedeki insanlarda Ebu Hanife gibi başka bir müctehidin görüşlerini, fetvalarını alıp uyguladığı için zamanla bu görüşlerin etki alanı İslam’ın da yayılmasıyla orantılı olarak genişlemeye başladı ve zamanla Ebu Hanife’nin fetvalarını uygulayanlar günümüz tabiriyle “Sanal” bir Hanefi

mezhebine mensup oldular.

Sanal diyorum çünkü Ebu Hanife çıkıpta “Ben bir mezhep kurdum, bana uyun, benim mezhebimi kabul edin, o mezhebi benim ismimle söyleyin, ben bir mezhep kurdum adıda Hanefiliktir...” gibi şeyler söylemedi diğerleri de böyleydi **İmam-ı Malik, İmam-ı Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, İmam Taberi** hiçbiri çıkıpta “Ben mezhep kurdum gelin tabi olan demedi” bu mezhep isimleri gayri ihtiyari ortaya çıktı Ebu Hanifenin fetvalarını kabul edenlere –ki Ebu Hanife 10.000 üzerinde fetva vermiştir- Hanefi dendi. İmam Şafii’nin fetvalarını kabul edenlere -ki o da binlerce meselede fetva verdi- Şafii dendi. **“Mezheb, gidilen yol, benimsenen metod ve görüş demektir”** dolayısıyla Ebu Hanife’nin görüşlerini, fetvalarını benimseyip uygulayanlara “Hanefi Mezhebindedir” demek gayet doğal ve normaldir çünkü bu cümlenin manası **“Ebu Hanifenin görüşünü, fetvalarını benimseyen, kabul edenler”** demektir bunun başka bir açıklaması manası vs. yok.

Burası çok önemli tekrar belirtmek istiyorum Ebu Hanife ve diğer mezhep imamları çıkıpta “Ben bir mezhep kurdum, bana uyun, benim mezhebimi kabul edin, o mezhebi benim ismimle söyleyin, ben bir mezhep kurdum adıda Hanefiliktir...” gibi şeyler söylemedi. Alanlarında çok iyidiler avam tabaka da dini meselelerde onlara danışmaya başladı ve zamanla Ebu Hanife’nin fetvaları yayılmaya başladı, Ebu Hanife’ye inanıp onun fetvalarını kabul edip uygulayanlara da Hanefi dendi (diğerleri de böyledir). Buraya kadar yani mezheplerin nasıl ortaya çıktığına kadar bir sorun kalmadı diye düşünüyorum şimdi gelelim yazımızın ana konusuna “Mezhep Kurmaya”.

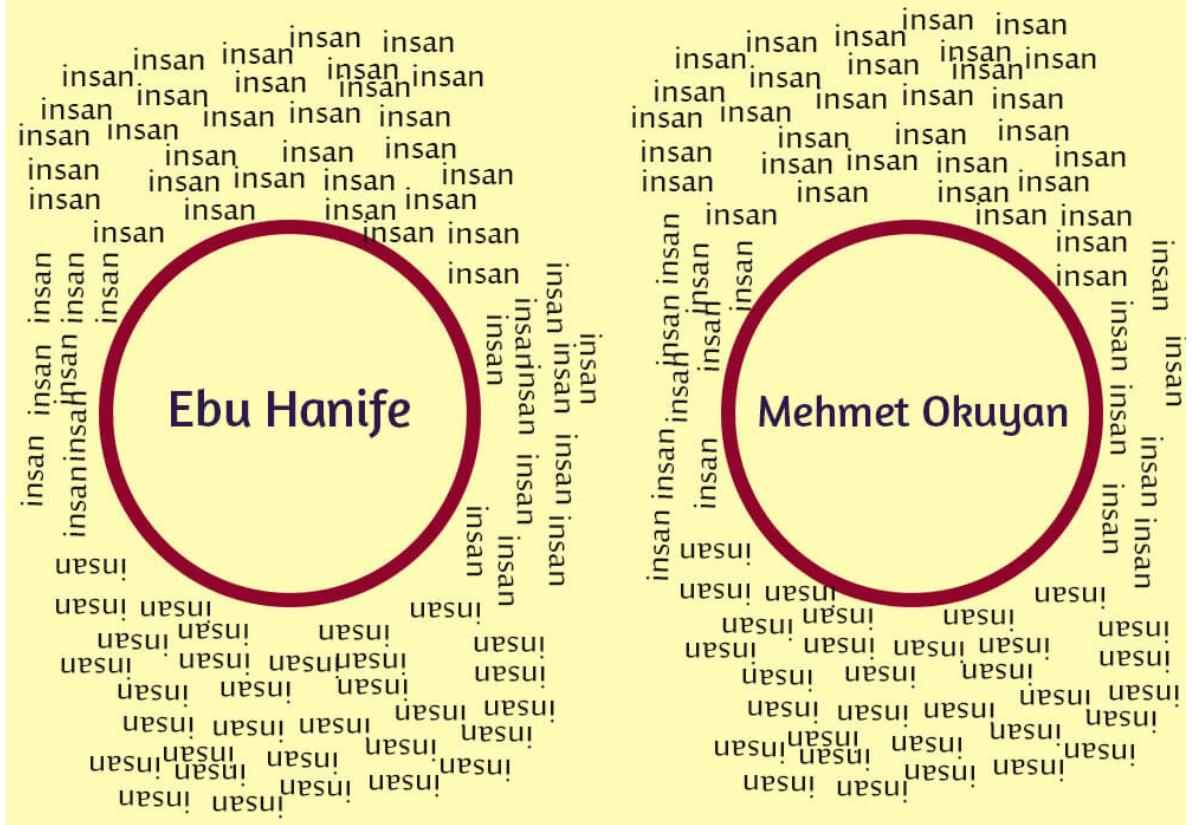
Burada günümüz hadis inkarcılarının akıl hocalarından biri olan Mehmet Okuyan üzerinden devam edeceğiz yazımıza. Mehmet Okuyan sadece temsili bir isim bunun yerine farklı farklı kişilerde koyulabilir elbette ancak bu yazıda bu isim tercih edildi. İlerleyişimiz şu şekilde olacak;

1. Bazı meseleler seçeceğiz ve Ebu Hanife’nin ve Mehmet Okuyan’ın bu konuda ki görüşlerini belirteceğiz.
2. İkisinin de dini konuda yaptıklarına bakacağız
3. Son olarak Hanefi Mezhebinin yayılma, büyüme, ortaya çıkma süreci nasılsa aynı şeyleri Mehmet Okuyan’ın görüşleri içinde uygulayıp “Okuyan Mezhebini” kuracağız.

Ebu Hanife	Mehmet Okuyan
Cennet ve Cehennem Sonsuzdur	Sonsuz Değildir
Adetli Kadın Namaz Kılamaz	Adetli Kadın Namaz Kılabilir
Kabir Azabı Vardır	Kabir Azabı Yoktur
Hz. İsa Ölmüştür Ancak Geri Gelecektir	Hz. İsa Ölmüştür Geri Gelmeyecektir

Elimizde dört tane görüş var bunun sayısı artırılıp yüzlerce, binlerce yapılabilir ancak yazı çok uzamasın diye bu kadarı ile yetiniyorum. 1. Maddemizi yerine getirdik şimdi gelelim ikinci maddeye ve din adına yaptıklarına. İkisi de dini konuşmalar yaptı, münazaralara katıldı, fetvalar verdi, görüşler belirtti ve talebe (öğrenci) yetiştirdi. Şimdi günümüzde Hadis İnkarcılarına baktığınızda hoca olarak kabul edilip fetvaları kabul edilip uygulanan kişilerden birisi de Mehmet Okuyandır. Asırlar önce o zamanda da bu kişi Ebu Hanife idi yani birileri onun fetvalarını kabul edip uyguluyordu. Mesela sorun hadis inkarcılarına kabir azabı var mı yok mu diye size genel mana da Mehmet Okuyan ve onun zihniyetinde ki kişilerden öğrendikleri şekilde açıklama yapıp kabir azabı yok diyecekler.

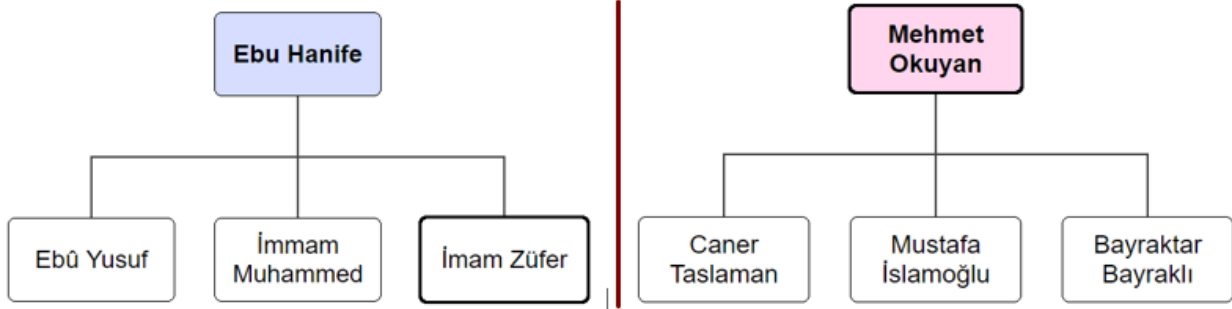
Şimdi gelelim 3. Adıma elimizde ne var “İki tane hoca, birbirinden farklı dört görüş, ve bu iki hocayı takip edip fetvalarını kabul eden binlerce insan...” Şimdi biraz geri gidelim ve mezheplerin yayılma sürecine dönelim ne demiştik **“Herkes her konuda uzman olamayacağı için din konusunda uzman olmayanlarda uzman olanlara danışır.” İnsanlar asırlar önce Ebu Hanifenin verdiği fetvaları kabul ettiği gibi günümüz hadis inkarcıları da Mehmet Okuyan’ın fetvalarını kabul edip uyguluyor.** Ebu Hanife “Ben mezhep kurdum adı Hanefiliktir gelin bana tabi olun” demedi, Mehmet Okuyanda böyle bir şey söylemedi. Ebu Hanife Kur’an ve Sünnete davet ediyordu onlardan hüküm veriyordu Mehmet Okuyan ise sadece Kur’an dan hüküm veriyor. Şimdi ki durumumuza bakalım Ebu Hanife ile Mehmet okuyanın durumu arasında hiçbir fark yok. Hatta bunu görsel hale getirelim biraz.

Tablomuz aynen bu şekilde iki tane hoca var ve bu hocaların fetvalarını kabul edip görüşleri çevresinde toplanan binlerce insan var bu iki hoca bir çok konuda fetva verip bazı konularda da ayrıldıkları için doğal olarak bunların çevrelerinde olan insanlarda genel mana da bunların görüşlerine sahip olmaya başladı ve karşımıza iki tane farklı “SANAL MEZHEP” çıktı. Biri Ebu Hanife’nin fetvalarını kabul edenler diğeri Mehmet Okuyan’ın fetvalarını kabul edenler. Şimdi sormak lazım bunlara Ebu Hanife’nin fetvalarını kabul edenlere Hanefi deyip o görüşler, fetvalar bütününe de Hanefi Mezhebi deyip Mehmet Okuyan’a ve onun görüşünü kabul edenlere neden Okuyan/Okuyancı vs. demiyoruz? Çünkü yazımızın bu kısmına kadar belirttiğimiz gibi ikisi de aynı işi yapıyor ikiside aynı aşamalardan geçiyor. Bu durumda bizim Mehmet Okuyan’ın görüşlerini kabul edip onları uygulayanlara da “Okuyan Mezhebine Mensup Kişiler” dememiz lazım. Çünkü Hanefi mezhebi demek **“Ebu Hanifenin görüşünü, fetvalarını benimseyen, kabul edenler”** demektir bu defa sadece isim değişikliği yapıp demek Ebu Hanife yerine Mehmet Okuyan koyup **“Mehmet Okuyan’ın görüşünü, fetvalarını benimseyen, kabul edenler”** diyoruz. O zaman bu kişilere de “Okuyan Mezhebine Mensup Kişiler” dememiz gerekiyor. Şimdi gelelim ikisininde ortak noktada ki durumlarına.

Ebu Hanife	Mehmet Okuyan
Hoca	Hoca
Dini Konuda Uzman	Dini Konuda Uzman
Fetvalar verdi	Fetvalar Verdi
Görüşleri İnsanlar Tarafından Kabul Edilip Uygulandı	Görüşleri İnsanlar Tarafından Kabul Edilip Uygulandı
Görüşleri çevresinde büyük bir insan kitlesi oluştu	Görüşleri çevresinde büyük bir insan kitlesi oluştu
"Ben Mezhep Kurdum Gelin Bana Tabi Olun" demedi	"Ben Mezhep Kurdum Gelin Bana Tabi Olun" demedi

Evet, gördüğünüz üzere Hanefi Mezhebinin kurulumunda ki ve mezheplerin ortaya çıkış sebebinde ki BÜTÜN ŞARTLARI Mehmet Okuyan'da karşılamış oldu. Doğal olarak artık biz şunu diyebiliriz "**Mehmet Okuyan'ın görüşünü, fetvalarını benimseyen, kabul edenler "Okuyan Mezhebi"ne mensup kişilerdir**". Şimdi işi biraz daha genişletip Ebu Hanife'nin çevresinde ki kişilere ve Mehmet Okuyan'ın çevresinde ki kişilere bakalım.

Solda Ebu Hanife ve onun talebeleri, arkadaşları/dostları diyebileceğimiz kişiler var, sağda da Mehmet Okuyan ve onun çevresinde ki (genel manada) aynı görüşlerde olan arkadaşları/dostları var. Solda ki tabloda bulunanların görüşleri genel mana da aynıdır bazı meselelerde farklıdır (az sayıda), sağdakiler de aynı şekildedir. Birbirine ne kadar da benziyor değil mi?

Şimdi geldik günümüzde en yaygın olan dört mezhebe ve yeni kurduğumuz Okuyan Mezhebine ait bir tablo oluşturmaya

1.Tablo

Konular	Hanefi Mezhebi	Şafii Mezhebi	Maliki Mezhebi	Hanbeli Mezhebi
İçki İçene Kaç Sopa Vurulur	80	40	80	80
Recm Cezası Var mıdır?	Vardır	Vardır	Vardır	Vardır
Kabir Azabı Varmıdır?	Vardır	Vardır	Vardır	Vardır
Hz. İsa Gelecek Mi?	Evet	Evet	Evet	Evet

Gördüğünüz üzere günümüzde yaygın olan dört mezhebin birkaç konuda ki görüşlerini sunduk. Şimdi Mehmet Okuyan gibi Mehmet Okuyan dışında dört farklı kişinin görüşlerini sıralamış olduk. Sonra dedik ki biz buraya birde bunlar gibi aynı şartlarda meydana gelen "Okuyan Mezhebini koyalım dedik ve durum şöyle oldu"

2.Tablo

Konular	Hanefi Mezhebi	Şafii Mezhebi	Maliki Mezhebi	Hanbeli Mezhebi	Okuyan Mezhebi
İçki İçene Kaç Sopa Vurulur	80	40	80	80	Ceza Verilmez
Recm Cezası Var mıdır?	Vardır	Vardır	Vardır	Vardır	Yoktur
Kabir Azabı Varmıdır?	Vardır	Vardır	Vardır	Vardır	Yoktur
Hz. İsa Gelecek Mi?	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır

Hatta şöyle yapalım tablodan Hanbeli Mezhebinin yerine Okuyan Mezhebini koyalım;

3.Tablo

Konular	Hanefi Mezhebi	Şafii Mezhebi	Maliki Mezhebi	Okuyan Mezhebi
İçki İçene Kaç Sopa Vurulur	80	40	80	Ceza Verilmez
Recm Cezası Var Mıdır?	Vardır	Vardır	Vardır	Yoktur
Kabir Azabı Varmıdır?	Vardır	Vardır	Vardır	Yoktur
Hz. İsa Gelecek Mi?	Evet	Evet	Evet	Hayır

Şimdi 1. ve 3. tablo arasında bir fark var mı? Yoktur, tek fark bünyesinde Ahmet Bin Hanbeli'nin görüşlerini barındıran Hanbeli Mezhebi yerine Mehmet Okuyan'ın görüşlerini barındıran Okuyan Mezhebini ekledik ve az önce de dediğimiz gibi arada hiçbir fark yok. Şimdi yavaş yavaş özet yapıp yazının sonuna doğru gelelim.

Mezhep dediğimiz şey **"Gidilen yol, benimsenen metod ve görüş demektir"** Hanefi Mezhebi Ebu Hanife'nin Kur'an ve hadîslerden çıkardığı hükümlerin **başkaları tarafından benimsenmesi neticesinde, kendiliğinden o müctehid adına ortaya çıkmasından oluşmuştur.** Diğer mezheplerde bu şekilde meydana gelmiştir. Bizim sonradan kurduğumuz "Okuyan Mezhebi" de az önce yaptığımız tanım neticesinde Mehmet Okuyan'ın Kur'an'dan çıkardığı hükümlerin **başkaları tarafından benimsenmesi neticesinde, kendiliğinden o hoca (Mehmet Okuyan) adına ortaya çıkmasından oluşmuştur.**

Değirmek istediğim diğer mesele de şu mezhebi tanımına uygun olarak kullanırsak hayatta ki birçok din dışı görüşte mezheptir. Örneğin ırkçılık yapıp kendini ırkını üstün tutanlar da aslında bir "Mezheptir" örneğin bir grup insan (binlerce) Alman ırkını üstün görüp diğer ırkları aşağılıyorsa ve bu akımında başında "X" kişisi/kişileri varsa o ırkçı grup aslında "X Mezhebine" mensuptur. Yani arkadaşlar şu kafanızda ki "Mezhep ön yargısını" yıkın artık. Mezhepler (hak olanları) kulluk yarışında yürünen farklı yollardan başka bir şey değildir...

www.ateistlerecevap.org

evrim.ateistlerecevap.org

grafik.ateistlerecevap.org

admin@ateistlerecevap.org